

# Wanda Krystyna Roman

---

## Ogólnopolska konferencja metodyczna w Piotrkowie Trybunalskim

---

Piotrkowskie Zeszyty Historyczne 3, 281-285

---

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wanda Krystyna Roman

## OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA METODYCZNA W PIOTRKOWIE TRYBUNALSKIM

Zakład Nauk Pomocniczych Instytutu Historii Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Jana Kochanowskiego w Kielcach Filia w Piotrkowie Trybunalskim zorganizował 22 maja 2000 roku ogólnopolską konferencję metodyczną na temat: *Wstęp do badań historycznych, nauki pomocnicze historii i archiwistyka w systemie kształcenia studentów historii szkoły wyższej*.

Do udziału w konferencji zaproszono przedstawicieli uczelni, w których realizowane są studia historyczne – nauczycieli akademickich i organizatorów studiów, pracowników służb archiwalnych oraz studentów historii uczelni piotrkowskiej. Studenci mieli możliwość wzięcia czynnego udziału w konferencji poprzez przedstawienie własnych wystąpień związanych z tematem konferencji.

Celem konferencji było podjęcie próby wypracowania założeń programowych oraz określenie metod i sposobów realizacji procesu dydaktycznego z wymienionych w tytule konferencji przedmiotów.

Konferencję otworzył Jego Magnificencja Rektor WSP Filii w Piotrkowie Tryb. prof. dr hab. Jerzy Kukulski. Jako gospodarz konferencji powitał przybyłych gości – historyków i archiwistów oraz pracowników i studentów uczelni. Podkreślił, że Filia WSP w Piotrkowie Tryb. chociaż jest młodą uczelnią, to prężnie się rozwija i jest coraz częściej widoczna wśród licznych ośrodków akademickich w kraju oraz scharakteryzował główne kierunki studiów ze szczególnym uwzględnieniem studiów historycznych. Prof. Kukulski przekazał przewodnictwo obrad prof. dr. hab. Ryszardowi Wołoszyńskiemu.

Część pierwszą obrad poświęconą zagadnieniom dydaktyki wstępu do badań historycznych otworzył dr Maciej Szczurowski, kierownik Zakładu Nauk Pomocniczych Historii IH WSP Filii w Piotrkowie Tryb, który we wprowadzeniu do dyskusji omówił podstawowe zagadnienia realizacji przedmiotu wstęp do badań historycznych – stan obecny i postulaty. Aczkolwiek wystąpienie dr. Szczurowskiego dotyczyło bezpośrednio kwestii nauczania tego przedmiotu w piotrkowskiej uczelni, to wiele stwierdzeń i wniosków ma o wiele szerszy wymiar. Najistotniejsze z nich to konieczność perspektywicznego myślenia o rozwoju i dalszym doskonaleniu treści, form i metod kształcenia z tzw. przedmiotów warsztatowych, do którego należy przede wszystkim wybór proporcji między przekazywaną studentom wiedzą teoretyczną a praktycznymi umiejętnościami warsztatowymi oraz odpowiedź na pytanie: czy w ramach przedmiotu *wstęp do badań historycznych* zapoznawać studentów I roku wyłącznie z tzw. technikami badań historycznych, obejmującymi

różne czynności związane z ogólnie pojętą heurystyką, czy też rozszerzyć zakres przedmiotu o podstawowe zagadnienia teorii i metodologii badań historycznych? Drugą, istotną kwestią podniesioną przez wprowadzającego było zaakcentowanie zmian zachodzących w sferze technik pracy historyka, do której z wielką siłą wkrocza komputer. Dr Szczurowski zwrócił uwagę na coraz większy wybór i dostęp do nowych podręczników z zakresu wstępu do badań historycznych.

W wystąpieniu prof. dr. hab. Edwarda A. Mierzwy (IH Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego), który nie mógł osobiście uczestniczyć w obradach, podkreślone jest znaczenie przygotowania warsztatowego adepta historii, bez którego nie można zostać dobrym badaczem, przy czym jako istotną kwestię prof. Mierzwa uznaje rolę praktycznego wyćwiczenia niezbędnych umiejętności warsztatowych. Prof. Mierzwa kładzie nacisk na prowadzenie zajęć ze wstępu do badań przez samodzielnych pracowników naukowych lub doświadczonych doktorów. Dyskutant jest również zwolennikiem tezy o zanikającej roli klasycznej fiszki wobec dzisiejszych technik komputerowych, które co prawda umożliwiają wpisywanie tych samych treści, jednakże dają dużo większe możliwości ich wykorzystania. Prof. Mierzwa rzucił bardzo interesujący pomysł utworzenia ogólnopolskiej biblioteki elektronicznej, w której dostępne byłyby wszystkie publikacje.

Dr Jerzy Wojciechowski (IH Filia Piotrków Tryb.) w swoim wystąpieniu podkreślił znacznie tradycyjnych metod pracy i organizacji warsztatu historyka. Jest zdania, że nic nie zastąpi wizualnego i fizycznego kontaktu z książką i źródłem historycznym, stąd w dydaktyce wstępu do badań należy pamiętać o takiej organizacji zajęć, która umożliwiłaby to studentom. Nie negując roli komputera i innych nowoczesnych technologii, które mogą ułatwić pracę historyka, dr Wojciechowski zwrócił uwagę na doświadczenie, instynkt i odczucia badacza, których technika nie może zastąpić.

Dr Jacek Pietrzak (IH Uniwersytetu Łódzkiego) zauważył, że zajęcia warsztatowe traktowane są niekiedy przez studentów jako kłopotliwe i zbędne, a przyczyn tego stanu rzeczy upatruje m.in. w stylu nauczania historii w wielu szkołach w Polsce. Sytuacja taka wymaga dużej odpowiedzialności od prowadzących wstęp do badań historycznych, który nie może przede wszystkim studentów zniechęcić do zdobywania nowych, innych umiejętności – krytycznego myślenia, wątpienia, a przede wszystkim uświadomić im, że opanowanie warsztatu to podstawa powodzenia na studiach historycznych.

Kolejny dyskutant, mgr Andrzej Korytko ((IH Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego), w oparciu swoje dotychczasowe doświadczenia, zaproponował sprowadzenie wstępu do badań historycznych do ćwiczeń lub konwersatoriów. Uważa on także, że problem stanowi liczebność grup ćwiczeniowych i konwersatoryjnych, które liczą ok. 30 osób, co w przypadku zajęć ze wstępu do badań nie daje efektywnych skutków. Mgr Korytko jest zwolennikiem szerokiego wykorzystania technik komputerowych w pracy badawczej i zwrócił uwagę na istniejący w tej kwestii problem podawania opisów bibliograficznych prac publikowanych na stronach internetowych.

Dr Krzysztof Narojczyk (IH Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego) poruszył

najistotniejsze zagadnienia warsztatu badawczego historyka w dobie rewolucji informatycznej, kiedy również historycy nie mogą ignorować istnienia nowych technologii i wręcz należy studentów historii zapoznawać z korzyściami stosowania tych metod już na etapie szukania i selekcji literatury przedmiotu i źródeł, a następnie na etapie krytyki źródeł oraz opracowania i publikacji materiału badawczego.

Dr Danuta Szlachcic-Dudzicz (IH Uniwersytetu Opolskiego) przedstawiła założenia i sposób realizacji nowego przedmiotu będącego uzupełnieniem wstępu do badań historycznych – popularyzacji wiedzy historycznej. Przedmiot ten wprowadzony został głównie z myślą o przyszłych miejscach pracy absolwentów historii, takich jak archiwa, muzea, biblioteki, placówki kulturalno-oświatowe. Istotną częścią nauki tego przedmiotu jest samodzielna praca na komputerze.

Kolejne wystąpienia w tej części konferencji poświęcone były: prof. zw. dr. hab. Wojciecha Iwańczaka (WSP Kielce) – znaczeniu tradycyjnych metod i elementów warsztatu badawczego historyka; mgr. Aleksandra Bołdyrewa (IH Filia Piotrków Tryb.) – zastosowaniu skanera w pracy badawczej historyka; dr. Radosława Bani (IH Uniwersytetu Łódzkiego) – udziałowi i roli internetu – coraz ważniejszego elementu warsztatu badawczego historyka; dr. Janusza Rybińskiego (Wojskowa Akademia Techniczna) – prawu autorskiemu jako ważnemu uzupełnieniu wiedzy historycznej.

Drugą część konferencji rozpoczął dr Szczurowski prezentując podstawowe pytania do dyskusji: jak, w ograniczonym czasie, realizować i jaki program nauk pomocniczych historii? w jakich proporcjach traktować tzw. nauki pomocnicze klasyczne, w odróżnieniu od nauk, metod czy sposobów opracowywania i systematyki źródeł nowożytnych i najnowszych? jakie stosować formy zajęć i w jakich proporcjach? w jakim zakresie inne formy dydaktyczne (zajęcia proseminaryjne, seminaria itp.) powinny uzupełniać wiedzę kursową studentów z nauk pomocniczych historii?

Prof. Mierzwa podniósł w swoim wystąpieniu problem degradacji nauk pomocniczych historii, co widać podczas praktycznych zajęć ze studentami. Proponuje, aby gruntowne szkolenie w zakresie np. klasycznych nauk przesunąć na seminaria i proseminaria, a dla ogółu studentów prowadzić wykład z tego przedmiotu.

Dr Arkadiusz Adamczyk (IH Filia Piotrków Tryb.) wystąpił z postulatem poszerzenia zasięgu nauk pomocniczych historii w warsztacie naukowym historyka – badacza dziejów najnowszych. Zwrócił przy tym uwagę na istnienie coraz większej ilości źródeł pochodzenia tzw. mechanicznego – filmów, nagrań itp., które jednak rzadko są wykorzystywane jako materiał badawczy oraz na komputer jako technikę pozyskiwania nowych źródeł oraz wykorzystanie go w bieżącej pracy badawczej.

Mgr Zygmunt Kazimierski (Wojskowa Akademia Techniczna) poruszył kwestię wykorzystania nauk pomocniczych i posiłkujących w badaniach nad historią techniki, a dr Marek Dutkiewicz (IH Filia Piotrków Tryb.) te same zagadnienia w odniesieniu do studiów nad historią dawnego uzbrojenia i ubioru wojskowego.

Trzecia część konferencji poświęcona była zagadnieniom archiwistyki. Uczelnia piotrkowska zaproponowała od roku akademickiego 1999/2000 specjalność archiwalną od III roku dziennych studiów historycznych, jako dodatkową formę edukacyjną umożliwiającą przyszłym absolwentom uzyskanie drugiego zawodu. Oferta

spotkała się z dużym zainteresowaniem studentów. Dr Wanda K. Roman (IH Filia Piotrków Tryb.) omówiła cel, zakres i sposoby oraz pierwsze doświadczenia z realizacji programu specjalności archiwalnej w Instytucie Historii WSP, skupiając swoją uwagę przede wszystkim na potrzebie kształcenia archiwistów w regionie piotrkowskim oraz zaprezentowała program tego przedmiotu. Dr Roman jeszcze raz postawiła pytania, które zostały zadane uczestnikom dyskusji: czy i jakie są potrzeby rynku pracy, nie tylko w regionie piotrkowskim, w zakresie specjalistów z dziedziny archiwistyki i współczesnych form kancelaryjnych? kogo kształcić w ramach specjalizacji: historyka – archiwistę, czy też archiwistę – praktyka z wiedzą historyczną, ale jednocześnie wykwalifikowanego urzędnika ze znajomością współczesnych form kancelaryjnych? czy w kształceniu położyć akcenty na wiedzę teoretyczną czy na umiejętności praktyczne, i w jakich proporcjach? jakie przedmioty, w ramach zajęć ze specjalizacji, uznać za podstawowe, a jakie za uzupełniające? czy studenci powinni odbywać praktyki tylko w archiwach czy również w kancelariach urzędów, instytucji i firm?

Następnie dr Szlachcic-Dudzic krótko omówiła zagadnienia związane z zapotrzebowaniem w Polsce na specjalistów z dziedziny archiwistyki, od którego uzależniona jest potrzeba i kierunki kształcenia archiwistów.

Prof. Mierzwa zauważył, że w ostatnich czasach istnieje, a może się nawet zwiększyć zapotrzebowanie na archiwistów i potrzeba ich kształcenia nie ulega żadnej wątpliwości, przy czym należałoby zwrócić większą uwagę na specjalistów w zakresie nowoczesnych systemów komputerowych oraz archiwalnych systemów gromadzenia i przechowywania danych.

Dr Narojczyk poruszył niezwykle istotną kwestię związaną z komputeryzacją archiwów i miejscem metod komputerowych, które coraz szerzej znajdują zastosowanie we współczesnych placówkach archiwalnych.

Mgr Krzysztof Łapiński (Archiwum Państwowe Piotrków Tryb.) przybliżył zebranym działalność archiwum w dziedzinie upowszechniania wiedzy i praktyki archiwalnej. Podkreślił przy tym rosnące znaczenie różnych i rozszerzających się form współpracy archiwum z pracownikami naukowymi WSP Filia w Piotrkowie i coraz większego kontaktu ze studentami kierunków humanistycznych.

Następnie głos w dyskusji zabrał dr Roman Stelmach (Archiwum Państwowe we Wrocławiu), który przedstawił problem praktyk studenckich odbywanych w archiwach państwowych w Polsce. Omówił kolejne etapy zapoznawania studentów z pracą archiwisty, przygotowujące do wykonywania zawodu na przykładzie kierowanej przez siebie placówki. Podkreślił potrzebę zapoznawania praktykantów nie tylko z tradycyjnymi metodami pracy, ale także z nowoczesnymi programami komputerowymi wprowadzanymi w archiwach: IZA do opracowania inwentarzy książkowych, SCRINIUM do opracowania dokumentów pergaminowych i papierowych, SUMA do rejestracji użytkowników w pracowniach naukowych, KANAPA do rejestracji nabytków i ubytków archiwalnych.

Mgr Tomasz Matuszak (Centralne Archiwum Wojskowe) omówił proces kształcenia archiwistów na przykładzie Policealnego Studium Informacji, Archiwistyki,

Księgarstwa w Warszawie. Słuchaczami Studium mogą być absolwenci liceów ogólnokształcących, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości lub świadectwo ukończenia liceum.

Dyskusję na temat nauczania archiwistyki w pewien sposób podsumował doc. Bolesław Woszczyński (Naczelną Dyrekcja Archiwów Państwowych), który podkreślił rosnące znaczenie kierunków czy specjalizacji archiwalnej na studiach historycznych, co ma niebagatelne znaczenie przy szukaniu i podejmowaniu pracy przez absolwentów. Zaznaczył również, że kształcenie nowoczesnego archiwisty to także kształcenie urzędnika obeznanego z nowoczesnymi technikami biurowymi i procesem tworzenia nowoczesnej dokumentacji. Doc. Woszczyński zauważył także, że uruchomienie takiej specjalności w Piotrkowie Tryb. może zwiększyć popularność studiów historycznych, chociaż z drugiej strony należy pamiętać też o mniej satysfakcjonujących stronach zawodu archiwisty.

Jako ostatnia wystąpiła Małgorzata Dobrowolska, studentka III-ego roku studiów historycznych IH Filia Piotrków Tryb. – w imieniu 26 osobowej grupy specjalności archiwalnej przedstawiła oczekiwania, jakie wiąże z wyborem przez siebie studiów z archiwistyki.

Wynikiem konferencji nie były jednoznaczne odpowiedzi na pytania sformułowane przez jego organizatorów – Zakład Nauk Pomocniczych IH WSP. Nie mniej jednak była ona potrzebna i stała się oczekiwanym forum wymiany doświadczeń i poglądów na sprawy, które od wielu lat czekają na uregulowania lub przynajmniej jednoznaczne ustosunkowanie się do nich przez autorytety polskiej nauki historycznej i zagadnień dydaktyki historii. Generalnie należy ocenić, że konferencja spełniła stawiane przed nią cele. Plonem konferencji będą – zapowiadane przez organizatorów – opublikowane materiały dyskusji. Te z kolei mają stanowić podstawę do przygotowania w najbliższym czasie przez Zakład Nauk Pomocniczych Instytutu Historii Filii Akademii Świętokrzyskiej w Piotrkowie Trybunalskim projektu założeń programowych dla przedmiotów objętych tematyką konferencji. Zachęceni wysoką oceną strony merytorycznej i organizacyjnej konferencji, jej organizatorzy zamierzają przeprowadzać cyklicznie – co dwa lata – tego rodzaju spotkania poświęcone problematyce warsztatowo-metodologicznej.